

Türk Romanında Çanakkale Zaferi

– M.Nihat Malkoç · 20 Mart 2011

M.NİHAT MALKOÇ

Roman, Latince 'yazı' anlamına gelen bir kelimedir. Gerçek yaşamı yansıtmaya çalışan roman; hayatta olmuş ya da olabilecekleri yer, zaman, kişi ve olay örgüsü unsurları ile anlatılmaktadır. Roman, insanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür olarak da tanımlanabilir. Romanı diğer edebî türlerden ayıran belirgin özellik uzunluğudur. Bu türü hikâyeden ayıran da hacim olarak daha uzun olmasıdır.

Romanlardaki olaylar ve ilişkiler bire bir yaşanmamış olsalar da gerçeklere uygun tarzda ele alınır. Bu, romanın masallardan ayrılan yönüdür. Türk edebiyatına Fransızcadan yapılan çevirilerle giren roman, bizde sevilen ve büyük küçük herkesçe okunan bir edebî türdür. Okumak denince de akla gelen ilk edebî tür roman olmaktadır, onu hikâye takip eder.

Romanlar işledikleri konular bakımından sosyal roman, macera romanları, aksiyon romanları, psikolojik roman, egzotik roman, didaktik roman, fantastik roman ve tarihî roman diye çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. Bizi bu türlerden şimdilik ilgilendirecek olan tarihî romandır. Tarihî romanlar, tarihteki olay ya da kişileri konu alan romanlardır. Bu romanlarda yazar, tarihî gerçekleri kendi hayal gücüyle birleştirerek anlatmaya çalışır.

Tarihî roman türünün bizdeki ilk örneği Namık Kemal'in 'Cezmi' romanı sayılır. Öte yandan Nihal Adsız'ın 'Bozkurtlar'; Tarık Buğra'nın 'Küçük Ağa', 'Küçük Ağa Ankara'da; Kemal Tahir'in 'Yorgun Savaşçı', 'Devlet Ana' gibi romanları bu türde yazılan romanlardır. Bu türe olan rağbet bizde sanıldığı kadar fazla değildir.

Bizde tarihî roman deyince aklımıza gelen tarihi dönemlerden biri de Çanakkale olmaktadır. Bu savaş hakkında yazılan romanlar olsa da, Çanakkale Zaferi sanıldığı gibi kemiyet olarak birçok romana konu ol(a)mamıştır. Çanakkale Zaferi'ni doğrudan ele alan romanlar, sanıldığı aksine, sayıca pek azdır. Yani ne yazık ki çok zengin bir Çanakkale roman külliyyatımız mevcut değildir. Bunun birçok makul nedeni vardır. Bunlardan birincisi Çanakkale Zaferi'nden hemen sonra Kurtuluş Savaşı'nın başlamış olması ve dikkatlerin bir şekilde oraya kaymış olmasıdır. 12 yıl gibi kısa bir zaman içinde Trablusgarp Savaşı, Balkan Savaşı, Çanakkale Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nın olması, insanların dur durak bilmeden savaşması bu dönemlerde yazarların da ruh olarak dağılmalarına neden olmuştur.

Türk romanının güçlü kalemlerinden Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun, Peyami Safa'nın, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, Halide Edip Adivar'ın, Reşat Nuri Güntekin'in, Tarık Buğra'nın ve Kemal Tahir'in Çanakkale

Zaferi'yle ilgili müstakil roman yazmamış olmaları doğrusu çok düşündürücüdür. Bu güçlü kalemler bu konuda roman yazsalar kim bilir ne büyük şaheserler ortaya çıkacaktı. Fakat bu büyük isimler Çanakkale'yi iskalamıştır.

Çanakkale ile ilgili olarak ele alınan romanlar arasında Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun "...Ve Çanakkale" nehir roman üçlemesi "1. Geldiler, 2. Gördüler, 3. Döndüler" çok önemli bir yer teşkil eder. Mehmet Niyazi'nin "Çanakkale Mahşeri" romanı da bu savaşı en iyi yansıtan romanlardan biridir. Bunları Sezen Özol'un "Çanakkale Askerine Rütbe Gerekmez", Buket Uzuner'in "Uzun Beyaz Bulut Gelibolu", Serpil Ural'ın "Şafakta Yanan Mumlar", İsmail Bilgin'in "Çanakkale'ye Gidenler- Şu Boğaz Harbi", "Gelibolu - Yenilmezlerin Yenildiği Yer", Rahmi Özen'in "Zulüm Dağları Aşar-Çanakkale İçinde", Mehmet Kaplan'ın "Tarihe Sığmayan Destan Çanakkale", Sevinç- Salim Koçak'ın birlikte kaleme aldıkları "Çanakkale'de Çocuklar da Savaştı" adlı romanları izlemektedir.

Çanakkale ile ilgili yazılan bu romanlara genel olarak baktığımızda çoğunun edebî incelik ve derinlikten yoksun, hamasî duygularla yazıldıkları görülür. Buket Uzuner'in "Uzun Beyaz Bulut Gelibolu" ve Serpil Ural'ın "Şafakta Yanan Mumlar" adlı eserlerini hariç tutarsak, tarihî roman türünde kaleme alınan bu eserler, roman tekniği açısından da zayıftırlar. Öte yandan söz konusu bu romanların kahramanlarında ruh derinliği aramak da boşunadır.